

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. D. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po M. S. zmarłej dnia 1 października 2020 r. w K. ostatnio zamieszkałej w M. na mocy testamentu notarialnego z dnia 5 października 2009 r. W uzasadnieniu wskazała, że spadkodawczyni w chwili śmierci nie pozostawała w związku małżeńskim, miała dwoje dzieci: wnioskodawczynię i uczestnika postępowania I. S.. Wnioskodawczyni podała, że spadkodawczyni sporządziła testament w dniu 5 października 2009 r., którym rozrzuciła swoimi nieruchomościami w ten sposób, że do nieruchomości położonej we W. przy ul. (...) i do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w M. przy ul. (...), poprzednio (...) powołała wnioskodawczynię, zaś co do nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) zabudowaną budynkiem mieszkalnym, w skład którego wchodzi 3 lokale położonej w M. przy ul. (...) (wcześniej (...)) powołała swojego syna I. S..

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania I. S. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po M. S. na podstawie ustawy spadek nabyli M. D. i I. S. każde po 1/2 części ewentualnie, że na podstawie testamentu notarialnego z dnia 5 października 2009 r. spadek nabyli M. D. i I. S. w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów. Uczestnik podniósł, że zapisy uczynione w/w testamencie nie mogą być interpretowane jako zapisy windykacyjne, ponieważ ta instytucja została wprowadzona do KC ustawą z dnia 18 marca 2011 r., a więc w chwili sporządzania testamentu taka instytucja nie była znana, wobec czego nie jest dopuszczalne stwierdzenie nabycia spadku jak wskazano we wniosku. Zdaniem uczestnika postępowania, dyspozycje poczynione przez spadkodawczynię wyczerpują prawie cały majątek, a spadkodawczyni miała zamiar uczynić zapisy zwykłe na rzecz osób wymienionych w testamencie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni M. S., z domu S., zmarła w dniu 1 października 2020 r. w K. będąc wdową. W chwili śmierci miała miejsce zwykłego pobytu w M..

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu – k.7, zapewnienie spadkowe wnioskodawczyni – k.68

Mąż spadkodawczyni zmarł 31 lipca 2007 r. w P. i spadek po nim na podstawie testamentu notarialnego z dnia 27 listopada 2003 r. nabyła spadkodawczyni jako żona w Całości.

Dowód: akt poświadczenia dziedziczenia z dnia 5.10.2009 r. – k.10 – 11

W dniu 5 października 2009 r. spadkodawczyni sporządziła podczas wizyty u notariusza testament i oświadczyła, że do spadku co do nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) zabudowaną budynkiem mieszkalnym, w skład którego wchodzi 3 lokale mieszkalne położone w M. przy ul. (...) powołuje syna I. S., a co do budynku mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...) oraz lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w M. przy ul. (...) powołuje córkę M. D.. Spadkodawczyni wskazała także, że w przypadku gdyby I. S. nie chciał lub nie mógł dziedziczyć do spadku powołuje wnuki K. S., A. S., J. S. (1) po 1/3 części każdy, zaś w przypadku gdyby M. D. nie chciała lub nie mogła dziedziczyć do spadku powołuje wnuki B. D., H. D., A. D..

Dowód: testament notarialny z dnia 5.10.2009 r. – k.12

Spadkodawczyni była właścicielką:

- nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) położonej w M. obecnie przy ul. (...) (poprzednio (...)) zabudowanej budynkiem mieszkalnym, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...),

- nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) położony w M. przy ul. (...), dla której zmieniona została nazwa ulicy i numer porządkowy budynku z (...) na ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta (...),

- nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) położonej we W. przy ul. (...). Na nieruchomości we W. przy ul. (...) został wybudowany budynek, który został ujawniony na mapie ewidencyjnej w 1985 r., lecz nie został ujawniony w księdze wieczystej dla tej nieruchomości.

Dowód: odpis księgi wieczystej (...) – k.73,88 – 92, odpis księgi wieczystej (...) – k.75, pismo (...) w M. z dnia 09.05.2016 r. – k.34/71, kopia mapy ewidencyjnej – k.72, odpis księgi wieczystej (...)/. (...) – k.76, pismo Zarządu geodezji, Kartografii i Katastru Miejskiego we W. z dnia 13.06.2022 r. – k.83

W chwili śmierci spadkodawczyni miała zachowaną zdolność rozeznania co do dokonywanej czynności, nie cierpiała na zaniki pamięci, ani utraty świadomości, sporządziła testament nie działając ani pod wpływem błędu, ani groźby.

Okoliczność bezsporna

Spadkodawczyni w chwili śmierci była właścicielką trzech nieruchomości opisanych w testamencie notarialnym z dnia 5 października 2009 r.

Dowód: zeznania wnioskodawczyni – k.68 verte, zeznania uczestnika postępowania k.68 verte

Spadkodawczyni miała dwoje dzieci z małżeństwa: M. D. i I. S.. Spadkodawczyni nie posiadała dzieci pozamałżeńskich, ani przysposobionych. Testament notarialny z dnia 5 października jest jedynym testamentem spadkodawczyni. Spadkodawczyni nie zawierała ze spadkobiercami ustawowymi umów o zrzeczeniu się dziedziczenia. W skład spadku nie wchodzi przedsiębiorstwo w zarządzie sukcesyjnym.

Dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa wnioskodawczyni – k.8, odpis skrócony aktu urodzenia uczestnika postępowania – k.9, zapewnienie spadkowe wnioskodawczyni – k.68

Wnioskodawczyni i uczestnik postępowania nie składali oświadczeń o przyjęciu, bądź odrzuceniu spadku.

Okoliczności bezsporne

Sąd zważył, co następuje:

W rozstrzyganej sprawie nie było sporu co do ważności testamentu notarialnego z dnia 5 października 2009 r. spadkodawczyni M. S.. Nie było też sporu co do oznaczenia nieruchomości w testamencie notarialnym, choć podkreślić wypada, że rzeczą notariusza było wskazanie numerów ksiąg wieczystych dla opisanych tam nieruchomości, choćby z tego względu, by nie było żadnych wątpliwości co do ich oznaczenia.

Spór dotyczył tego, czy stwierdzenie nabycia spadku, czy też zapisów winno nastąpić w oparciu o przepis art.961 k.c., czy też art. 981¹ k.c.

Sąd rozstrzygając niniejszą sprawę stwierdził nabycie spadku po M. S. co do wszystkich innych praw i obowiązków, z wyjątkiem nieruchomości opisanych w testamencie notarialnym, na podstawie ustawy, a konkretnie art.931 § 1 k.c. Z zeznań wnioskodawczyni wynika, że spadkodawczyni była właścicielką trzech nieruchomości (m. in z tytułu dziedziczenia udziału w nieruchomościach po swoim małżonku J. S. (2) – vide: akt poświadczenia dziedziczenia k.10 – 11). Co do nieruchomości spadkodawczyni postanowiła rozrządzić w testamencie, a więc mamy do czynienia z zapisami. W pozostałym zakresie spadkodawczyni nie wypowiedziała się w testamencie, a więc zachodzi dziedziczenie suatwowe. Spadkodawczyni w chwili śmierci była wdową, a zatem spadek dziedziczą jej dzieci M. D. i I. S. po 1/2 części.

Mając na względzie dowody w sprawie oraz treść przepisu art.948 § 1 k.c., zgodnie z którym testament należy tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy, należało rozstrzygnąć o poczynionych przez spadkodawczynię zapisach w testamencie notarialnym.

Oczywistym jest, że w dniu 5 października 2009 r. brak było przepisów dotyczących zapisu windykacyjnego, wszak instytucja ta została wprowadzona do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 85, poz.458) i weszła w życie 23 października 2011 r.

Sąd nie podziela poglądu uczestnika postępowania wyrażonego na ostatniej rozprawie (protokół w formie dźwiękowej), że od daty wejścia w życie tej nowelizacji do chwili śmierci spadkodawczyni miała dość czasu, by udać się do notariusza i sporządzić zapisy windykacyjne. W ocenie sądu oczekiwanie takich zachowań jest co najmniej nierealne, tym bardziej, że kwestie związane z zapisami w testamentach sporządzonych przez nowelizacją dotyczącymi nieruchomości, gdy otwarcie spadku nastąpiło po 23 października 2011 r. nastrożały problemy interpretacyjne zarówno stronom reprezentowanym przez profesjonalnych prawników, jak i sądom.

Mając na względzie treść przepisu art.1029¹ k.c. sąd dokonał oceny zapisów poczynionych przez spadkodawczynię w testamencie notarialnym z dnia 5 października 2009 r., którego ważność nie budzi żadnych wątpliwości w kontekście przepisu art.945 k.c. Z zapewnienia spadkowego wnioskodawczyni potwierdzonego przez uczestnika postępowania wynika, że spadkodawczyni świadomie, swobodnie, zgodnie z własną wolą sporządziła testament notarialny 5 października 2009 r. Wolą spadkodawczyni było, by jej syn I. S. otrzymał nieruchomość stanowiącą działkę nr (...) położoną w M. przy ul. (...), obecnie 6 zabudowaną budynkiem mieszkalnym, zaś jej córka M. D. lokal mieszkalny nr (...) położony w M. przy ul. (...), obecnie przy ul. (...) oraz nieruchomość położoną we W. przy ul. (...) (w testamencie nieprawidłowo oznaczonej jako 6A).

Sąd podziela uchwałę Sadu Najwyższego z dnia 7 lutego 2014 r. w sprawie III CZP 95/13, z której jednoznacznie wynika, że skuteczność zapisu windykacyjnego podlega ocenie na podstawie prawa obowiązującego w chwili otwarcia spadku. Wynika to z treści art. LI ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Przepisy wprowadzające kodeks cywilny, w myśl którego do spraw spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej. „Analiza przytoczonych przepisów prowadzi do wniosku, że - zgodnie z regułą wyrażoną w art. LI p.w.k.c. - skuteczność zapisu windykacyjnego podlega ocenie na podstawie prawa obowiązującego w chwili śmierci spadkodawcy, czyli w chwili otwarcia spadku. Dodatkowym argumentem na rzecz tego stanowiska jest art. LXIV p.w.k.c., zgodnie z którym w razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo nowe, czy dotychczasowe, stosuje się prawo nowe. Również w nauce prawa dominuje pogląd, że do oceny treści testamentu, w tym oceny skuteczności zawartych w nim rozrządzeń testamentowych, należy stosować prawo obowiązujące w chwili otwarcia spadku oraz że wniosek taki należy wywieść z art. LI p.w.k.c.” (vide: uzasadnienie powołanej uchwały). W związku z tym, choć przepisy dotyczące zapisu windykacyjnego w dacie sporządzenia testamentu notarialnego z dnia 5 października 2009 r. nie istniały, to obowiązywał już w chwili otwarcia spadku po M. S. w dniu 1 października 2020 r. i stanowił podstawę rozstrzygnięcia sądu jak w pkt II i III postanowienia.

Zdaniem sądu, mając na względzie powyższe, przepis art.948 k.c. oraz treść testamentu notarialnego z dnia 5 października 2009 r. stwierdzić należy, że spadkodawczyni M. S. chciała, by nieruchomości w testamencie opisane przypadły jej dzieciom w taki sposób, w jaki wskazała, nie zaś, jak oczekuje uczestnik postępowania, by dokonać wyceny nieruchomości i następnie określić udział wnioskodawczyni i uczestnika ustalony jako iloraz wartości przedmiotów przeznaczonych każdemu do wartości tych przedmiotów ogółem. Skoro sąd nie podzielił poglądu uczestnika postępowania w tym zakresie, to sporządzanie opinii przez biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości, na okoliczność wyceny każdej z nieruchomości było bezprzedmiotowe. Nie sposób obecnie uznać w odniesieniu do przepisu art. LI p.w.k.c. oraz art.948 k.c., że testament notarialny należy wyklądać zgodnie z art.961 k.c. i traktować wnioskodawczynię i uczestnika postępowania jako spadkobierców testamentowych w stosownych udziałach.

Na marginesie wskazać tylko wypada, że skoro zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnik nie odrzucili spadku i występowali w sprawie spadkowej po M. S., to brak było podstaw do wzywania do udziału w sprawie wnuków spadkodawczyni jako uczestników postępowania.